

Je možné kritické hodnocení efektivity managementu?

Posuzování efektivity managementu je stále častější přístup při vyhodnocování výsledků ochrany přírody. Toto posuzování může přinášet cenná data, která mohou být využita při dalším směřování managementu. Přesnost těchto dat ale pramení z jejich sběru a právě sběr a využití dat je v této práci kriticky hodnocen. Autoři zjistili, že většina dat posuzujících úspěch managementu silně závisí na znalosti chráněné oblasti. Zároveň narazili na poměrně překvapivý fakt, že přesnost a preciznost získaných dat nebyla nikdy studována.

Využitelné výstupy:

Ačkoli stále vzrůstá počet chráněných oblastí a jsou do nich investovány stále větší finanční zdroje, pozorujeme neustálý pokles biodiverzity. Zřejmá nerovnováha mezi mírou ochranné aktivity a výsledky, které z ní plynou, zdůraznila potřebu posuzovat efektivitu managementu (management effectiveness evaluation - MEE). MEE zahrnuje více než pouhý monitoring biodiverzity v chráněné oblasti, ale také pokusy porozumět vztahu mezi managementem a skutečným stavem ekosystému a zjistit, jaké změny a vylepšení je potřeba vykonat. V současnosti se MEE čím dál více využívá jako indikátor ochrany biodiverzity. Pokud chybí kvantitativní data, je nejlepším způsobem, jak získat hodnotné informace, oslovit odborníky, kteří mají o dané oblasti největší povědomí. I přes značné rozšíření využívání MEE v managementu chráněných oblastí, doposud nebyla publikována studie zabývající se přesností dat, která do hodnocení úspěšnosti daného managementu vstupují. S cílem zlepšení budoucího hodnocení autoři této studie vyzpovídali experty z celého světa, kteří mají zkušenosti s rozvojem a uskutečňováním MEE. Autory zajímalo: jakým způsobem byla data sbírána a posuzována, zdali byla podrobena kritickému zhodnocení od dalších ochranářů a zdali byla požadována a zjišťována přesnost v naměřených datech. U dotazníků bylo zásadní, aby ten, kdo je vyplňuje, byl důvěrně obeznámen s designem a realizací hodnotícího nástroje, jak byla hodnotící data zpracovávána a jaký je postoj ochranářské komunity (ředitelé chráněných oblastí, akademici či jiné zainteresované osoby) k datům MEE. Osloveni byli pouze odborníci s více než desetiletou praxí. Takto bylo hodnoceno více než 4500 chráněných oblastí z více než stovky zemí po celém světě. Z výsledků vyplývá, že objektivní kritika MEE pochází zejména od akademiků, členů nevládních organizací a manažerů chráněných oblastí. Odborníci ve většině případů potvrdili, že získaná empirická data odrážejí skutečné výsledky managementu. Na druhou stranu naznačili, že občas může dojít k nadhodnocení úspěchu managementu, zvláště v případě, že slabé výsledky by se mohly negativně projevit na platovém ohodnocení či dokonce ztrátě zaměstnání nebo aby přilákali větší přísun peněz pro další pokračování managementu. Dalším závažným problémem je, že výsledky jsou často publikovány dříve, než jsou objektivně zhodnoceny. Aby se tomuto co nejvíce předcházelo, jsou obvykle ochranáři zváni na různé workshopy a školení, při kterých dochází k vzájemným diskuzím o jejich vlastních interpretacích získaných výsledků a ke sdílení vědomostí o dané chráněné lokalitě. Bohužel, zatím se nepodařilo to samé uskutečnit i v případě MEE. Občas jsou ke kritickému zhodnocení MEE přizváni externí nezávislí experti, kteří mají za úkol přinést objektivní pohled na získané výsledky. Zaměstnanci a manažeři často toto hodnocení považují za hodnocení sebe a vlastní práce, tudíž mají tendence výsledky nadhodnocovat.

Autoři zjistili, že většina MEE prezentuje kvalitativní hodnocení vlastního náhledu na účinnost prováděného managementu. Zatímco pouze velmi malé množství MEE je založeno na empirických výsledcích managementu. Nedostatek kvantitativních dat a vysoké náklady související se sběrem vhodných dat jsou nejčastěji uváděnými problémy, které brání efektivnímu MEE. Autoři potvrdili vlastní domněnku, že cestou ke zlepšení kritického hodnocení managementu je spoléhat se na zkušenosti odborníků v dané chráněné oblasti, což se ukazuje jako jedna z mála možností, jak zvládnout úskalí spojená s budoucími hodnoceními (ne)úspěchu managementu. Je zde ovšem nebezpečí, že názory těchto expertů budou opět odchýleny od reálu díky nadhodnocování „vlastního“ úspěchu. Jedním z vhodných nástrojů, který by mohl pomoci tento problém vyřešit, by mohlo být využívání školení a workshopů, díky kterým je možno se o názor podělit s ostatními odborníky a standardizovat tak výstup z dat. Zároveň tak může být splněna další podmínka a tou je nejprve řádné zhodnocení dat před jejich prezentováním.

Zatímco správy řídící daný management zřejmě nebudou ochotny publikovat důkladněji zhodnocená data, sdílení informací, ať už pozitivních či negativních, je jediným možným způsobem, jak najít cestu k lepším budoucím hodnocením účinnosti ochranného managementu.

Zdroj: Cook C. N., Hockings M. 2011. Opportunities for improving the rigor of management effectiveness evaluations in protected areas. Conservation Letters 4 372-382.

Zadal: Gabriela Urbánková

URL zdroje: <https://forumochranyprirody.cz/je-mozne-kriticke-hodnoceni-efektivita-managementu>